O‘z hayotini ilm-fanga bag‘ishlagan akademik, geolog-olim!

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 23 noyabrdagi 503-F-sonli farmoyishi ijrosini ta'minlash maqsadida, O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi topshirig‘iga binoan, FA Navoiy bo‘limi tashkilotchiligida “Geolog olim akademik Ibrohim Hamroboyev tavalludining 100 yilligi”ga bag‘ishlangan onlayn ilmiy konferensiya o‘tkazildi.

Tadbirni O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining vise-prezidenti, kimyo fanlari doktori, akademik Baxtiyor Ibragimov ochib berdi. Konferensiyani FA Navoiy bo‘limi raisi, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor Abdurazak Mirzayev olib bordi. Ular so‘nggi yillarda O‘zbekistonda ilm-fanni rivojlantirishga, innovasion texnologiyalarni ishlab chiqarishga tatbiq etishga, olimlar mehnatini rag‘batlantirishga katta e'tibor berilayotganligi, shu tufayli ilmga xizmat qilishni istagan yoshlar soni ko‘payganligini ta'kidladilar.

Bu masalada yoshlarni ilm-fan olamida yorqin iz qoldirgan taniqli olimlarning hayoti va faoliyati bilan tanishtirish juda muhim ahamiyatga ega. Dunyo bo‘ylab taniqli geolog, akademik Ibrohim Hamraboyev ham shunday. Yuzdan ortiq kishi ishtirok etgan tadbirda X.M.Abdullayev nomidagi Geologiya va Geofizika instituti, O‘zbekiston Davlat Geologiya Qo‘mitasi, M.Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, Navoiy shahridan 20 ga yaqin taniqli olimlar va yosh geologlar, shu jumladan I.Hamraboyevning hamkasblari va shogirdlari, shuningdek, qarindoshlari va do‘stlari qatnashdilar. Notiqlar o‘zlarining chiqishlarida ishtirokchilarni akademikning tarjimai holi bilan tanishtirdilar, uning hayoti davomida qanday bo‘lganligini esladilar, uning milliy geologiya va mustaqil O‘zbekiston iqtisodiyoti rivojiga qo‘shgan hissasini ta'kidladilar.

Ibrohim Hamraboyev zamonaviy dehqon oilasida tug‘ilgan. Bolaligi qiyinchilikda o‘tgan. Otasi erta vafot etgan, onasi kashtado‘zlik bilan oilani boqgan.

I.Hamraboyev qunt bilan o‘qidi. Yetti yildan so‘ng u Toshkentga keldi, u yerda pedagogika bilim yurtini tugatdi va tez orada O‘rta Osiyo davlat universitetining tuproq-geologiya-geografiya fakulteti talabasi bo‘ldi. O‘qishni tugatgach Tojikistonning Chorux-Dayron geologik partiyasida ishladi.

Universitetda o‘qish paytida ham o‘qituvchilar izlanuvchan talabani qayd etdilar va uning birinchi mustaqil izlanishlari dolzarbligi darhol aspiranturaga yo‘l ochdi.

27 yoshida I.Hamraboyev nomzodlik dissertasiyasini himoya qildi va 37 yoshida u geologiya va mineralogiya fanlari doktori edi. 46 yoshida u O‘zbekiston Fanlar akademiyasining muxbir a'zosi etib saylandi.

1999-yilda uning nomi "Dunyo bo‘ylab taniqli rahbarlar" kitobiga kiritilgan. Respublikamizda topilgan eng noyob mineral - hamraboevit olim sharafiga nomlangan.

30 yildan ortiq vaqt davomida u Geologiya va geofizika institutini boshqargan. Agar uning o‘qituvchisi akademik X.Abdullayev respublikada geologiya fanining tashkilotchisi bo‘lgan bo‘lsa, I.Hamraboyev nafaqat ustozining ishini davom ettirdi, balki uning qo‘l ostida institut ko‘plab xalqaro loyihalarning koordinatoriga aylandi, shu jumladan eng yirik loyiha - Pomir-Himoloydir.

I.Hamraboyevning ishi tufayli mamlakatda shunday oltin konlari topilganki, ular O‘zbekistonni ushbu qimmatbaho metalni qazib olish bo‘yicha dunyoda to‘rtinchi o‘ringa olib chiqdi. Masalan, Ibrohim Hamraboyev uchta oltin konining kashfiyotchisi bo‘lib, ularning orasida noyob - Muruntov bor va u uchun u Lenin mukofotiga sazovor bo‘lgan. Akademik boshqa minerallarning o‘nlab eng boy zaxiralarini bashorat qilgan.

Ilmga bo‘lgan muhabbat unda xolislik tuyg‘usini rivojlantirdi. Agar u birovni tanqid qilsa yoki tanbeh bersa, keyin xato qilganini tushunib, u holda albatta kechirim so‘rar edi. Bu xususiyat uni kuchli, jasur va irodali shaxs sifatida tavsiflaydi. Uning xarakterining yana bir xususiyati bag‘rikengligi va to‘g‘ri so‘zligi edi. U o‘z mavqei va mavqeidan qat'i nazar, o‘z fikrini hammaga to‘g‘ridan-to‘g‘ri va ochiq aytar edi, qattiq, ammo adolatli so‘zlardi.

Tadbir yakunida ishtirokchilar quyidagi xulosaga kelishdi:

- Ibrohim Hamraboyev o‘z hayotini mustaqil O‘zbekiston taraqqiyoti uchun katta ahamiyatga ega bo‘lgan eng muhim iqtisodiy muammolarni hamda O‘zbekiston va Markaziy Osiyo geologiya va mineralogiyasining dolzarb ilmiy va amaliy muammolarini hal qilishga bag‘ishlagan taniqli olim;

- I.Hamraboyev nafaqat taniqli olim, balki O‘zbekiston Fanlar akademiyasi Geologiya va geofizika instituti faoliyatini yo‘lga qo‘ygan, ko‘plab yangi bo‘limlar va laboratoriyalar ochgan, yangi ilmiy izlanishlarni boshlagan ajoyib tashkilotchi ham edi. Ishni tashkil qilishda u iste'dodli yoshlarga katta e'tibor qaratdi, ularning malakasini oshirishga, ilmiy o‘sishiga hissa qo‘shdi;

- I.Hamraboyevning geologiya va mineralogiya sohasidagi kashfiyotlari (shu jumladan oltin konlari), u tomonidan tuzilgan geologik xaritalar, nashr etilgan ilmiy ishlar ilmiy-tadqiqot faoliyatining ko‘plab yo‘nalishlarini rivojlantirishga asos yaratdi va O‘zbekiston iqtisodiyotining istiqbolli rivojlanishi uchun katta amaliy ahamiyatga ega;

- I.Hamraboyev O‘zbekiston geologlari faoliyatida quyidagi istiqbolli yo‘nalishlarni belgilab berdi: a) qimmatbaho va rangli metallarning yangi konlarini aniqlash, baholash va kompleks o‘zlashtirishning yangi usullarini tadqiq etish; b) geologiyada ilmiy tadqiqotlarga yuqori texnologiyalarni joriy etish; v) qishloq xo‘jaligi rivojini o‘rganadigan geologiya va fanlarning sintezini kuchaytirish; d) zilzilalarning joyi va vaqtini bashorat qilish, ularning oldini olish yo‘llarini topish ustida ishlash.

Konferensiya ishtirokchilari akademikning qizi Zumrad Hamraboyevaning bu yil O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan tashkil etilgan Geologiya fanlari universitetiga otasining ismini berish va Zarafshon shahrining paydo bo‘lishi I.Hamraboev tomonidan Muruntau oltin koni topilganligi bilan bog‘liq bo‘lganligini inobatka olib, u yerda olimning byustini o‘rnatish to‘g‘risidagi takliflarini bir ovozdan qo‘llab-quvvatladilar.

Tad'ir qatnashchilari Navoiy bo‘limi Markaziy Osiyoning barcha beshta qardosh respublikalari geologlari ishtirokida yangilangan ma'lumotlar bilan 5 jildli "O‘rta Osiyo geologiyasi" ilmiy risolasini tayyorlash g‘oyasini hamma ham ma'qulladilar. Bo‘lim Tojikiston, Qirg‘iziston va Qozog‘istonning tegishli ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan hamkorlik to‘g‘risida Memorandum imzolagan.

Bundan tashqari, 2020-2021-yillarda Vazirlar Mahkamasining yuqorida ko‘rsatilgan farmoyishida I.Hamraboyevning 100 yilligiga bag‘ishlangan qator tadbirlar ko‘zda tutilgan. Bu uning hayoti va faoliyati haqida maqolalar, insholar, televizion dasturlar va hujjatli filmni tayyorlash, ilmiy-amaliy seminarlarni o‘tkazish, u yashagan uyning yoniga yodgorlik lavhasini o‘rnatish.

Shuningdek, konferensiyada yangi konlarning kashfiyotlarini hisobga olgan holda O‘zbekistonda geologiyaning rivojlanish istiqbollari muhokama qilindi.